

**КОМПЛЕКСНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ХВОРИХ НА ФУНКЦІЇ
ГОМІЛКОВО-СТОПНОГО СУГЛОБУ ПІСЛЯ ПЕРЕЛОМУ Філак
Ф. Г., Філак Я. Ф.**

Ужгородський національний університет, м. Ужгород

Серед травм нижніх кінцівок найпоширенішими є травми дистального відділу гомілки і кісточок. За даними літератури вони складають від 12,0 до 20,0 % від всіх переломів опорно-рухового апарату, з них в 12,0 -35,0 % випадків спостерігаються незадовільні результати лікування, а тривала непрацездатність складає від 4 до 8 місяців. У результаті травмування гомілковостопного суглоба може відбутися перелом однієї або декількох кісток, розтягнення або розрив зв'язок, вивих. Кожне з цих ушкоджень супроводжується хворобливими відчуттями. Однією з основних причин значного збільшення періоду непрацездатності є іммобілізаційні контрактури в пошкодженій кінцівці. Застосовують консервативне лікування з використанням зовнішньої іммобілізації так і широко застосовується оперативне лікування [1, 3].

Одним з досить ефективних і перевірених способів відновлення нормальної роботи гомілковостопного суглоба є реабілітація. Разом з тим, застосування засобів фізичної реабілітації при переломах гомілковостопного суглоба на ранніх термінах після оперативного лікування, на сьогоднішній день обмежується в основному на використанні фізіопроцедур і фізичних вправ [2].

Мета роботи - підвищити ефективність та науково обґрунтувати дію засобів фізичної реабілітації для відновлення фізичної працездатності пацієнтів після переломів кісточок гомілковостопного суглоба.

Матеріали та методи. З метою обстеження і контролю за функціональним станом пацієнтів та оцінки ефективності курсу фізичної терапії в амбулаторних умовах використовували клінічні показники, дослідження амплітуди рухів у гомілковостопному суглобі за допомогою гоніометра, оцінка болю проводилась за візуальною аналоговою шкалою (ВАШ). За допомогою гоніометра градуйованого від 0 до 180 градусів нерухома бранша фіксується на суглобі і анатомічна позиція приймається за 0. Відхилення від анатомічної позиції у будь-якій площині описується позитивним числом градусів в діапазоні від 0 до 180. При цьому на латеральній поверхні гомілковостопного суглоба нерухома бранша перпендикулярна до малогомілкової кістки, рухома бранша під час руху паралельна до п'ятої плюсневої кістки. Показники нормального об'єму рухів: тильне згинання - 20°, підшовне згинання - 50°.

Візуальна аналогова шкала – це відрізок прямої 10 см. Початкова точка – 0, тобто відсутність болю; кінцева точка – 10 – нестерпний біль.

Дослідження проведені у 20 пацієнтів віком 35-45 років, які мали травми кісточок гомілковостопного суглоба і лікувались амбулаторно. На початку дослідження було проведено опитування пацієнтів з метою збору скарг, анамнезу життя і хвороби. Діагноз був установлений лікарем на основі клініко-інструментальних методів дослідження. Імобілізаційний період із накладанням гіпсової пов'язки тривав у середньому 28 днів без проведення операції. Для подальшого відновного лікування після зняття імобілізації пацієнти були детально обстежені в умовах поліклініки. На початку дослідження було проведено опитування хворих з метою збору скарг, анамнезу життя і хвороби. Головним симптомом у цих хворих був біль у гомілковостопному суглобі, особливо при ходьбі, який відзначали 100,0% пацієнтів. Другий важливий симптом – обмеження рухливості і припухлість, що відзначали усі 100,0% пацієнтів. Тривалість відновного лікування становила два місяці.

В комплекс відновного лікування використовували наступні засоби фізичної реабілітації: ранкова гігієнічна гімнастика, лікувальна гімнастика, лікувальна ходьба, реабілітаційний масаж, озокеритотерапія. Відновний період починався відразу після зняття імобілізації і продовжувався протягом 8 тижнів. На перших заняттях ЛГ пріоритетним направленням було збільшення рухливості в суглобах ураженої кінцівки. В заняття, на фоні загальнорозвиваючих вправ,

включають спеціальні вправи: активні рухи пальцями (захоплення дрібних предметів і їх утримання), рухи стопою, тильне і підшовне згинання, перекочування стопою м'яча, перекочування з п'яти на носок обома стопами, катання палиці стопами. Використання масажу певною мірою попереджає утворення стійких контрактур і атрофії, а у випадках виникнення сприяє їх ліквідації. Лікувальна ходьба застосовувалась за трьома періодами: щадним, функціональним та заключним. За допомогою лікувальної ходьби досягали вагомих результатів в підвищенні силових можливостей м'язів травмованої кінцівки і поперекового відділу хребта. Озокеритотерапію призначали з метою покращення крово- і лімфообігу в гомілковостопному суглобі, обмінних процесів, Т 45°С тривалістю 30 хвилин через день №10.

В результаті проведених реабілітаційних заходів поряд з покращенням клінічних показників відзначається позитивна динаміка амплітуди рухів у гомілковостопному суглобі. Величини середніх показники амплітуди рухів, що характеризують функції тильного згинання вірогідно підвищилися з $10^{\circ} \pm 0,80$ до $15^{\circ} \pm 0,80$ градусів.

У 25,0% пацієнтів ще відзначається обмеження тильного згинання гомілковостопного суглоба. В нормі амплітуда рухів, що характеризує функцію тильного згинання становить 20° . Величини показників, що характеризують амплітуду рухів підшовного згинання в гомілковостопному суглобі після реабілітаційних заходів також підвищились. Середні показники амплітуди рухів підшовного згинання у гомілковостопному суглобі підвищились з $25,8^{\circ} \pm 1,64$ до $40,0^{\circ} \pm 1,48$ при нормі 50° . Показники відчуття болю також знизилися. Так, середні показники ступеню болю в гомілковостопному суглобі знизилися з $5,1 \pm 0,89$ до $1,1 \pm 0,68$ балів, що свідчить про ефективність запропонованої програми фізичної терапії.

Висновки. Під впливом комплексної програми фізичної реабілітації поряд з покращенням клінічної картини у 75,0% пацієнтів відзначається нормалізація амплітуди рухів тильного згинання, підшовне згинання нормалізувалось у 80,0% пацієнтів. У 25,0% хворих ще відзначається обмеження тильного згинання гомілковостопного суглоба, у 20,0% - підшовне згинання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клепач М.С., Андрейчин В.А. Невідкладна лікарська допомога при травмах : навч. посібник. Івано-Франківськ, 2007. 156 с.
2. Марченко О.К. Физическая реабилитация больных с многооскольчатыми и многофрагментарными переломами диафизов бедра

и голени / Марченко О.К., Лазарева Е.Б. Никаноров А.К. – К., 2005. – 50 с.

3. Ортопедія і травматологія. За ред. проф. О.М. Хвисяка. Х., 2013. 656 с.

SUMMARY

COMPLEX REHABILITATION OF PATIENTS WITH FUNCTION OF THE ANKLE AND FOOT JOINT AFTER FRACTURE

Filak F. G., Filak E. F.

The study was performed in 20 patients aged 35-45 years who had ankle injuries. As a result of rehabilitation measures, along with the improvement of clinical indicators, there is a positive dynamics of the amplitude of movements in the ankle joint.